KOMPARATIVISTIK PEDAGOGIKANING TARAQQIYOT BOSQICHLARI

Xidirova Malohat Qazaqovna - Guliston davlat pedagogika institute “Pedagogika” kafedrasi katta o‘qituvchisi

Insoniyat taraqqiyoti jadallashgan hozirgi davrda komil inson ta’lim - tarbiyasining iqtisodiy ahamiyati oshib bormoqda. Hozir yer yuzidagi barcha mamlakatlarda bilim kapitalga aylandi. Ilg‘or texnologiyalarga asoslangan ishlab chiqarish qurollarini boshqarish, raqobatbardosh kadrlar va tovarlar tayyorlashni zamonaviy bilimlardan foydalanmasdan amalga oshirib bo‘lmaydi. Murakkab texnologik jarayonlarni boshqarish, bunda boshqaruvning axborot texnologiyalaridan foydalanish taqoza etilmoqda.

Ilmiy-texnika inqilobi iqtisodiyotga ta’sir etuvchi omillar nisbatini o‘zgartirib yubordi. Ekstensiv omillar iqtisodiyot rivojida yetakchi o‘ringa chiqib oldi. Bu hol kapital mablag‘ ajratish va ishchi kuchi miqdorida o‘z aksini topayotir. Intensiv omillar birinchi o‘ringa chiqdi: texnikaning, ishlab chiqarishning (yuksak saviyada tashkil etish) ishchilar malakasining yuksak saviyaga ko‘tarilishini ta’minladi.

Ta’limning iqtisodiy ahamiyati ortishi bilan yirik ishlab chiqarish korxonalari, monopoliyalarining unga kuchliroq e’tibor bilan qarashiga olib keldi. Jahon mamlakatlaridagi ta’lim tizimlari davlatlararo iqtisodiy raqobatda hal qiluvchi omilga aylandi. Iqtisodiy raqobatda yutqazib qo‘yishdan qo‘rqish hissi xalq ta’limiga katta mablag‘lar ajratib, uni isloh qilishga unday boshladi. XX asrning 60-yillarida G‘arb mamlakatlarida shunday iqtisodiy raqobat amalga oshirildi.Mazkur jarayonlar insoniyatning bugungi ijtimoiy taraqqiyoti ehtiyojlarini qondirilishiga olib keldi.

Yunesko, Birlashgan millatlar tashkilotining ta’lim, fan, madaniyat masalalarini rivojlantirishga ixtisoslashtirilgan tashkilot bo‘lib u 1946 - yilda tashkil etilgan. Yunesko faoliyati o‘ta xilma-xil va ko‘p qirralidir, uning ta’lim sohasidagi ishlari ko‘p yo‘nalishlarda olib boriladi.Jumladan, rivojlangan mamlakatlarda savodsizlikni tugatish, jahon ta’limi rivojlanishidagi tendentsiyalarni tahlil qilish va uni ommalashtirish, u yoki bu mamlakatlarda ta’lim bo‘yicha olib borilayotgan siyosatni xam ma’naviy rag‘batlantirish va boshqalar.

YUNESKO faoliyati juda xilma-xil va serqirra bo‘lib, uning ta’lim sohasidagi faoliyati ko‘p yo‘nalishlarda olib borilmoqda. Jumladan, rivojlangan mamlakatlarda savodsizlikka barham berish, jahon ta’limining rivojlanish tendensiyalarini tahlil qilish va uni ommalashtirish, u yoki bu davlatda ta’lim siyosatini rag‘batlantirish va h.k.

YUNESKO mazmunli ta'limning yagona xomashyo imkoniyati doirasida bo'lishini ta'minlash, uning uzluksizligini aniqlash, kelajakda ta'lim va uning shaklini rivojlantirish tamoyillariga asoslanadi.

O'qituvchilar malakasini oshirish, ularning nazariy va amaliy saviyasini muntazam oshirib borish, ayrim mamlakatlarda muammo sifatida qaralayotgan ayollar va qizlarning erkaklar bilan teng ta'lim olish huquqlarini ta'minlash, ekologik ta'limni yo'lga qo'yish, darsliklar va dasturlarni takomillashtirish, mamlakatlar ta'lim sohasidagi hamkorlikni rivojlantirish ular o'rtasida barcha choralar bilan va boshqa ko'plab masalalarni hal qiladi.

Bu tadbirlarning barchasi yoshlarni global talablar ruhida tarbiyalash, ularni xalqaro hamkorlik, o'zaro ishonch, do'stlik, birodarlik ruhida tarbiyalashga qaratilgan. O'qituvchi kadrlar tayyorlash, ularning nazariy-amaliy saviyasini muntazam oshirib borish, ba'zi mamlakatlarda muammo bo'lib hisoblangan xotin-qizlarning erkaklar bilan teng bilim olish huquqlarini ta'minlash, ekologik ta'limni yo'lga qo'yish, darslik va dasturlarni takomillashtirish, mamlakatlar o'rtasida ta'lim bo'yicha hamkorlikni butun choralar bilan rivojlantirish va juda ko'p boshqa masalalarni hal qiladi .Bu faoliyatning barchasi yoshlarga jahon talablari ruhida ta'lim berish, ularni xalqaro hamkorlik, o'zaro ishonch, do'stlik, birodarlik ruhida tarbiyalashga qaratilgandir. Fan va texnikani rivojlantirish borasida YUNESKO bir qator davlatlararo dasturni amalga oshirdi. Bu dastur asosan, ekologik muhitni yaxshilash, atrof-muhitni muhofaza qilish bilan bog'liqdir. Hozirgi dunyoda millatlar va xalqlarning madaniy, tarixiy meroslarini asori atiqalarini asrash, avaylash, kelajak avlodlar uchun uni saqlash ta'mirlash ishlari katta ahamiyatga molikdir. Bu masalada Yunesko asosiy o'rinni egallaydi.

XXasr boshlariga kelib, jamiyat taraqqiyoti uchun zarur bo'lgan tabiiy fanlarning jadal rivojlanishi, texnikaning yanada ildam taraqqiyoti diniy xurofotlardan holi bo'lgan ilmiy dunyoqarashning mavqeyi mustahkamlanishi uchun sharoit yaratdi. Gumanitar fanlarda, birinchi navbatda, falsafa, iqtisodiyot nazariyasi, adabiyot va sotsiologiyada realistik voqelikni aks ettiruvchi asarlar yuzaga keladi. Bir qator olim va yozuvchilar insonlarning yaxshi yashashi uchun, demokratiya, tenglikni ta'minlovchi jamiyatni barpo qilish maqsadida shunga intiluvchi g'oyalarni ifodalovchi va ulug'lovchi asarlarni yuzaga keltirdilar. Lekin, qanday qilib bo'lsa xam boylik to'plashga xarakat qilishni tasvirlovchi asarlar xam paydo bo'ldi. Bu davrda madaniyat, adabiyot va san'atning demokratik asosda rivojlanishi uchun sharoit yaratildi. Ayniqsa, bu narsa adabiyotda yaqqol o'z ifodasini topdi, shu sababli tanqidiy realizm va naturalizm yuzaga keldi .Tarixchilar insoniyat taraqqiyotining turli davrlari haqida juda katta ashyoviy dalillar to'pladilar. Bu davrda xam azaliy kurash yaxshilik va yomonlik o'rtasidagi kurash, mafkuraviy, g'oyaviy hayotning asosini tashkil qildi.

Gumanitar soha olimlari XX asr boshida ro'y berayotgan Yangi ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni o'rganishni kuchaytirdilar. Bu davrda falsafa fani ham rivojlanib, davrga

moslashdi. Ilgari ma'rifatparvarlik kuchli bo'lsa, endi inson huquqlariga e'tibor kuchaydi. Fanning rivojlanishi bilan uning jamiyatdagi o'rnini belgilash, barcha ijtimoiy muammolarni hal etishda fanning ijobiy hodisa ekanligini asoslash kuchaydi .

Tarixiy taraqqiyotining davriy modeli, Dunyo dinlari (buddaviylik, xristian, islom)ning barcha xalqlarni yaqinlashtiruvchi va jipslashtiruvchi bosh omil ekanligi g'oyalari ilgari surildi. Shu tariqa cherkov vijdon erkinligi, diniy e'tiqod erkinligi, barcha dinlarining tengligi tamoyillariga toqat bilan ko'nika boshladi. Bu davrda jahon demokratik madaniyatining fondi Osiyo va Lotin Amerikasi mamlakatlari yozuvchilarining ijodi bilan ham boyidi.

Shunday qilib , XIX asr oxiri XX asr boshlarida fan va madaniyat ancha yuksalib insonlarning yaxshi hayot kechirishlari uchun xizmat qila boshladi .

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Buyuklarning mezonlari . AQShda huquqiy ta'lim tizimi (xorijda ta'lim). Inson va qonun. 2001 y

3. Jahon tarixi . (darslik) T-2006 y.

4. Jahon mamlakatlari tarixi . 1994 y

5. Xorijiy davlatlar ta'lim tizimiga oid Internet ma'lumotlari .